

**CAHİT
SITKI
TARANCI**

—
*Ziya'ya
Mektuplar*

CAHİT SITKI
TARANCI
ZİYA'YA
MEKTUPLAR

Can Modern

Ziya'ya Mektuplar, Cahit Sıtkı Tarancı

© 2007, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Varlık Yayınları, 1957

Can Yayınları'nda 1. basım: 2007

Gözden geçirilmiş 5. basım: Şubat 2023, İstanbul

Bu kitabın 5. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Burçak Başpınar

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: BPC Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Osmangazi Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No.17/1 Oda:1

Esenyurt, İstanbul

Sertifika No: 48745

ISBN 978-975-07-3244-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

CAHİT SITKI
TARANCI
ZİYA'YA
MEKTUPLAR

MEKTUP

Cahit Sıtkı Tarancı'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Otuz Beş Yaş / Bütün Şiirleri, 1983

Gün Eksilmesin Pencereden 2006

Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar, 2016

Evime ve Nihal'e Mektuplar, 2016

Yağmurdan Sonra Güneş, 2019

CAHİT SITKI TARANCI, 1910'da Diyarbakır'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nin ardından Mülkiye Mektebi'ne girdi. Burada yarım kalan eğitimini tamamlamak için gittiği Paris'ten İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması sebebiyle dönmek zorunda kaldı. Burhaniye'de askerliğini yaptıktan sonra Ankara'ya yerleşti ve birkaç kuruluşta çevirmen olarak çalıştı. 19. yüzyıl Fransız şiirinden, özellikle de lise yıllarında karşılaşmış bütün sanat hayatında apayrı bir yere koyduğu Baudelaire'den etkilenen Cahit Sıtkı, şiirlerinde biçim kaygısını ön planda tuttu, hayatın zevkleri ve ölüm temalarına yoğunlaştı. Kendinden sonra gelen kuşakların üzerinde büyük etkisi oldu. Tarancı, "Otuz Beş Yaş" şiiriyle 1946 yılında CHP Şiir Ödülü'nü kazandı. Şiirleri *Otuz Beş Yaş*, öyküleri *Gün Eksilmesin Pencereden*, diğer yazıları *Avuçlarıma Sığmıyor Yıldızlar*, ailesine gönderdiği mektupları *Evime ve Nihal'e Mektuplar*, Ziya Osman Saba'ya gönderdiği mektupları ise *Ziya'ya Mektuplar* adlı kitaplarda toplandı. Yakalandığı ağır hastalığın tedavisi için Viyana'ya götürüldüye de kurtarılamadı, 1956 yılında Viyana'da öldü.

Can Yayınları'nın Notu

Ziya'ya Mektuplar yayına hazırlanırken eserin 1957 ve 2001 yılında Varlık Yayınları'ndan çıkan baskıları esas alındı. Cahit Sıtkı'nın mektupların sonuna eklediği şiirlerden, daha sonra yayınevimizden çıkan *Otuz Beş Yaş / Bütün Şiirleri*'nde yer alanlar sadece isim olarak verildi; bu şiirlerin değiştirilmiş olan bölümleri ayrıca gösterildi. *Otuz Beş Yaş*'ta yer almayan ya da mektuplardaki hallerine göre çok fazla değişiklik içeren şiirlerse olduğu gibi kitaba eklendi. Ziya Osman Saba şiirlerinde de; şairin yayınevimizden çıkan *Cümlemiz / Bütün Şiirleri* kitabı esas alındı. Mektupların ana gövdelerinde yer alan şiirler kitaba olduğu gibi konuldu.

Kitabın imlasını günümüzün yazım kurallarına uyarladık. Bugün Türkçede de yaygın olarak kullanılan nüans (*nuance*), hiyerarşi (*hiérarchie*) gibi kelimeleri de Türkçe imlayla yazmayı tercih ettik.

Cahit'le Günlerimiz

I

İçlerinden ikisi çoktan rahmetli olmuş yedi gencin *Yedi Meşale* adlı şiir kitabı, rahmetli muallim Ahmet Halit'in yeni kurduğu kitabevinin yayınları arasında, 1928 yılının bahar aylarında çıkmıştı. *Yedi Meşale*'nin hızı, aşkı ve şevki, Yusuf Ziya Ortaç'ın, bu gençleri etrafına toplayarak çıkardığı *Meşale* adlı dergiyle aynı yılın yazında da sürmüş, güz gelmiş, okullar açılmıştı. Ben, 1927-1928 ders yılını, Galatasaray'ın lise birinci sınıf öğrencisi olarak tamamlamışken, belki bütün bu şiir çalışmaları sonucu, 1928-1929 ders yılında da aynı sınıfın öğrencisi olmaya, utançla karışık bir hüzün, kırık bir haysiyetle hazırlanıyordum. Şimdi, o sınıfı bana bir daha okutmuş, böylelikle bana, şairlerin, arkadaşların, tek kelimeyle insanların en iyilerinden birinin en yakın arkadaşlarından olmayı nasip etmiş riyaziyeci¹ Dellou'nun, o rakam adamının, sınıf döndürücü rakamı atmış mübarek elini –o el de toprak olmadıysa şayet– öpesim geliyor.

Sınıf dönmenin utancını en çok duyacağım ders, Fazıl Ahmet Aykaç'ın verdiği edebiyat dersi olacaktı elbette. Geçen yıldan öğrencisiyken, arkadaşlar, *Yedi Meşale*

1. Matematik. (Y.N.)

le'den şiirler okumuşlardı ona. Böylece, şiir yazdığımdan, hiç istemediğim halde haberi olmuştu. Artık onun gözünde ben, sınıfta kalmış şair taslağından başka ne olabilirdim? Allaktan ki, onun da mebus seçileceğı söylentileri dolaşıyordu. Bu ümitte ve Ankara'ya bir an önce gitmesi dileğıyle dersinden kaç kere kaçmıştım. Ama o, öğretmenlikten bir türlü ayrılamıyor, benimse dersten kaçmam gittikçe güçleşiyordu. Nihayet yüzümü kızdırıp bir dersine girmiştim. Eski sınıftaki yeni arkadaşarımdan birçoğunun koridorlarda, bahçelerde karşılaşa karşılaşa tanıyageldiğim yüzleri arasında dikkatimi çekmemiş bir yüze, hayatımda ve edebiyatımızda ne büyük yer alacak bir sanatçının yüzüne o gün, o derste ilk defa dikkatle bakacak, sesini duyacaktım. Fazıl Ahmet, yeni öğrencilerinin edebiyatla ilgi derecelerini ölçmek için zekice bir usul bulmuştu: Her öğrenciden, Türkçe olsun, Fransızca olsun, sevdiği bir şiirin bütününe veya bir parçasını okumasını istiyordu. Bir kısım öğrenci, eski ezber derslerinden faydalanarak bir şeyler okuyor, bazıları mısra-yı bercesterle hatta manzum atasözleriyle yetiniyor, tek tük de, öğretmenimiz o hakkı da tanımış olduğı için, "Ezber şiir bilmiyorum," diyerek kalktıkları gibi oturanlar oluyordu. İşte bu ders; sırasının gelmesiyle, az kesik bir ses arkamdan doğru Lamartine'in "L'Isolement" adlı meşhur şiirini heyecanla okumaya başlamıştı:

*Souvent sur la montagne, à l'ombre du vieux chêne
Au coucher du soleil, tristement je m'assieds¹*

Bu şiir, o sınıf için bir şeydi; ilgilenerek, arkama belli etmeden bakmıştım. Esmer, arkaya taranmış, siyaha

1. (Fr.) Oturup dururum kederli, yaşlı meşenin gölgesinde, dağda günbatımında. (Y.N.)

çalar saçlı, ince dudaklı, üstdudağıyla ufak burnunun arası biraz fazla açık, kulakları kabarık, alnı darca, bütün güzelliği, koyu kestane, Moğolumsu çekik gözlerinin biraz hüznünlü manasında toplanmış, ufak tefek, temiz giyimli, çoğumuzun aksine kravatlı bir gençti. Halinde, duruşunda bir azim okunuyor; tipi, sol yanağındaki Diyarbakır çıbanının irice izi, onun hiç değilse İstanbullu olmadığını söylüyordu. Eski sınıfımı doldurmuş yeni arkadaşlarımdan, isimlerini bile bildiklerim vardı. Hemen hepsi okulun eskileriydi. 1106 Cahit Efendi diye, bildiği şiirlerden birini okumaya davet edilmiş öğrenciyse, Galatasaray'ın yenisi sayılırdı. O imtihan vererek, ortanın son sınıfına girmiş, şimdi de lise bire geçmişti. Bu bir yıllık Galatasaraylılık, ona arkadaşları arasında bir lakap kazandırmaya yetmişti bile: Faşist! Galatasaray'dan önce devam ettiği Kadıköy, Saint Joseph Fransız Lisesi'nin, anlaşılın, iyi öğrencilerindendi. Sınıfta, öğretmen bir şey sorunca hemen atılıyor, parmak değil de el kaldırıyordu. Galatasaray'da da, alışageldiği gibi devam etmek istemiş, ikide bir el kaldırıyım derken faşistvari selamlar vermişti. Ama Cahit, Galatasaray usullerine; sual doğrudan doğruya kendisine sorulmadıkça cevap vermemeye çabucak alışmıştı. Yeni geçtiği sınıfta bu lakabı adeta çoktan unutulmuş, tutmamış görüldüğü gibi kendisi de çoktan Galatasaraylı olmuş görünüyordu.

Şimdi, Galatasaray'ın o yılki lise birinci sınıfını; benim yine kendim gibi bir "çakmış"la paylaştığım, kapıya yakın sırayı, bütün o sıra topluluğunu gözlerimin önüne getirmeye çalışırken, Cahit tam arkamızda mıydı yoksa aramızda bir sıra var mıydı, diye düşünüyorum: Aramızda bir sıra yok muydu ya; herhalde, doğrudan doğruya, elime vermekten sıkıldığı şiirini, aramızdaki sırada oturan bir arkadaş vasıtasıyla göndermemiş miydi bana? Demek, daha önceden, belki Saint Joseph'ten beri şiire

heves ediyor, şiir yazmayı deniyordu. Bana verdiği şiir, yanılmıyorsam üç kıtalık, epey kötümser ve şüphesiz acemiceydi. Adını, bir mısrasının bir parçasını olsun hatırlamıyorum ama altındaki imza iyice hatırımda: Pirinççizade Cahit Sıtkı. Soyadı Kanunu'nun çıkmasına, Cahit'in Tarancı olmasına daha yıllar vardı. Yalnız, Latin Harfleri Kanunu'nun yürürlüğe girmesine pek az kalmış, *Meşale* dergisi, Arap harfleriyle dizilmiş makalelerin ortasına, arasına deneme ve alıştırtma olarak Latin harfleriyle dizilmiş şiirler koymaya başlamıştı. Çok geçmeden de *Meşale* kapanmış, Pirinççizade'nin dergisiyle daha çok ilgilendiği ve Yusuf Ziya'yı daha sık gördüğü için Yaşar Nabi'ye vermiş olduğum şiirinin yayımlanmaya değer olup olmadığının konuşulmasına bile hacet kalmamıştı.

O yıl, o sınıfta, Cahit'le dostluğumuzun belki yalnız tohumu atılmakla kaldı. Bunda, benim o yıl, nihayet ikinci defa okuyacağım dersleri yatılı olarak okumaya güya hacet görmediğimden, bütün lise hayatımda ilk ve son defa gündüzlü oluşumun da büyük payı vardı. Sonra henüz hiçbir şiirini yayımlayamamış bir Cahit Sıtkı'nın yanında ben, iyi kötü bir *Yedi Meşale* şairi değil miydim? Cahit'in yanında kendimi yüksek gördüğümü itiraf edeyim. Dostluğumuz asıl ertesi ders yılıyla gelişmeye başladı. Lise ikiye geçtiğimizde, yeni sınıfımızda, herkes kendine yer beğenir, çalışkanlar önleri, daha az çalışkanlar daha gerileri seçerken Cahit'le ben, birbirimizi çekmiş gibi, bir sırada yan yana buluverdik kendimizi. Yine kapıya yakın bir sıraydı. Ama artık ben yeniden yatılı olduğum için iş sırayla, sınıfla kalmıyor, yemekhane, yatakhane, tam manasıyla okul arkadaşlığı başlıyor, günler ve gecelerimiz geçiyordu bir arada... O, iple çekilen denilen hafta başlarını adeta aynı ipin ucundan tutmuş, beraber çekiyor, cumartesi günleri, tatlılı öğle yemeğinden sonra yeni elbiselerimizi giymek üzere önce yatakhaneye, sonra tıraş olmuş,

şıklaşmış, bütün haftanın ders sıkıntılarını, okul içinde giydiğimiz eski elbiseleri dolabımıza tıkıvermekle unutmuş, hafiflemiş, uçarcasına mesut, Beyoğlu Caddesi'ne¹ çıkıyor, bir buçuk günlük hürriyetimize kavuşuyorduk. Yaz tatilleri Diyarbakır'a giden Cahit, hafta tatillerini, dayısı, Cumhuriyetimizin ilk nafia vekillerinden² Feyzi Bey'in, Kadıköy'de, tramvay caddesinde, Altıyol'a varmadan sol koldaki evinde geçiriyordu. Biz de o tarihlerde Fener-yolu'nda oturduğumuzdan, biraz aynı semtli sayılabildik. İmtihanlara yakın, Cahit'le çalışmak üzere belki dört-beş kere gittiğim; şimdi, önünden o günleri hatırlamadan geçemediğim evden, Cahit'in en yukarı kattaki aydınlık odasını, çok sevdiği yengesini, yine çok sevdiği emektar bir hizmetçiyi hatırlıyorum. Cahit'in bir ara yazdığı ve hepsini *Cumhuriyet* gazetesinde yayımladığı hikâyelerin en güzellerinden biri olan "Bir Kış Gecesi" adlısının, bu evin havasını taşıdığını, bende, bu evden ilham alınarak yazılmış tesirini bıraktığını da yeri gelmişken ilave edeyim. O üst katın aydınlık odasında, şiirlerinde lüzumsuz bir kötümserlikten henüz kurtulamamış Cahit, derslerden yana hep iyimser davranıyor. "Bak, göreceksin, nasıl geçeceğiz," diyordu. Ve ben âdetimden şaşmayarak hep ikmalle de olsa neticede ikimiz de terfi ediyor, bu sefer artık, son sınıfın bir sırasında yan yana oturuyorduk. Bu arada, arkadaşımın biyografisini, aile durumunu da öğrenmiş bulunuyordum. Göbek adı Hüseyin'di. Ama bu Hüseyin'le Cahit'in yan yana gelişi rasgele değildi. Hüseyin Cahit Yalçın'ın hayranı olan babası ya da başka bir akrabası vermişti bu adı ona. Babasının adı Sıtkı, annesininki Arife'ydi. Hüseyin Cahit, aynı zamanda amcazade olan

1. İstiklal Caddesi. (Y.N.)

2. Bayındırlık bakanı. (Y.N.)

bu karıkocanın ilk evlatları olarak 1910 yılının gz aylarından birinde (ya ekim ya kasım, ne yazık ki bu ayı, hele günü unutmşum) doğmuştı. İki kız (Nihal'le Hilal) ve iki erkek (Halit'le Yılmaz) kardeşi vardı. İlk şiirlerinden olup ilk kitabı *mrmde Skt*'a aldığı, İstanbul'da gurbet yıllarında yazılmış "Odamda Skt" adlı şiirinin ilk, "Tavan bir anne gibi eğilmiş üzerime / Dururlar etrafımda kardeşlerim gibidir" beytinde kardeşleşen dört duvar, bu dört kardeşi herhalde.

Evleri, çok sonra, "Akıbet" adlı şiirinde adını edeceği "Camiikebir" Mahallesi'ndeydi. Bana anlattıklarından, hayalimde, kken, Birinci Dünya Harbi'nin son yıllarında, daha elimizden çıkmadan gitmiş olduğum Halep'in evleri canlanıyordu: gösterişsiz bir cephede açılmış küçük bir kapıdan girilince bir avlu, ortasında bir havuz, avluya bakan, çepeçevre balkonlu odalar... Bilmem, Cahit'in evi de böyle miydi... Hastalığından sonra, bu baba evine yapılan ziyaretleri anlatan yazıları okurken, hayalimdeki evin gerçektekine pek aykırı düşmediğini gördüm. Kendisi, zmeyi bu evin avlusundaki havuzda öğrendiğini söylüyor; yaz geceleri biraz serinlemek için, bu evin taraça halindeki damına çıkılıyor, hatta orada yattıkları oluyor ve yıllarca sonra, bu gecelerden, *mrmde Skt*'taki, şöyle başlayan, "Gece Bahçelerinde" adlı şiir doğuyordu:

Gece bahçelerinde
Işıldayıp da bazen,
Olgun meyva halinde
Sallanıırken yıldızlar

Hemen hemen aynı sıcak, yıldızlı gökler altında yaşamış Bağdatlı Ahmet Haşim'le Diyarbakırlı Cahit Sıtkı yıldızlara bakarken hemen hemen aynı şeyleri duymuş olacaktı.

Ölüme dair aklımda şöyle bir beyit var:

*Benim de bir namazlık saltanatım olacak
O musalla taşında.*

Bir şiirin sonu olabilir. Fakat üstünü getirmek zaman ve hava meselesidir. Şimdiyse, gözlerimle, ellerimle, ayaklarımla, kalbimle ve kafamla, hasılı her şeyimle hayata bağlıyım; ölümü aklıma getirmek istemiyorum. (18.07.1943)

Cahit Sıtkı Tarancı ve Ziya Osman Saba, iki büyük yazar, eşsiz şiir ve öykülerin yanında uzun yıllara yayılan hayranlık verici dostluklarıyla da Türk edebiyatının unutulmazları arasına isimlerini kazıdılar. İki şairin lise yıllarından başlayan arkadaşlıkları, Cahit Sıtkı'nın ölümüne kadar sürdü.

Ziya'ya Mektuplar, Cahit Sıtkı'nın Diyarbakır'dan, Paris'ten, Burhaniye'den, Ankara'dan Ziya Osman Saba'ya yazdığı mektupların derlendiği kült bir eser. İki şairin birbirlerinin şiirlerine eleştirilerini, Cahit Sıtkı'nın şiir dünyasına ve dönemin edebiyatçılarına dair görüşlerini içeren bu mektuplar, dün olduğu gibi bugün de edebiyatseverlerin ve yazar olmak isteyenlerin yolunu aydınlatmaya devam ediyor.

#türkedybyatı #mektup #cumhuriyetşiiiri #dostluk #kalemdeşlik

 CAN

canyayinlari.com | f | | canyayinlari

mektup

ISBN 978-975-01-3244-7

9 789750 732447